

OPENBAAR MINISTERIE

College van procureurs-generaal
Voorzitter

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
T +31 88 699 11 00
www.om.nl

Datum
Onderdeel Wetenschappelijk Bureau Openbaar Ministerie
Ons kenmerk
Contactpersoon
Doorkiesnummer(s)
E-mail
Uw kenmerk
Bijlage(n)
Onderwerp Advies conceptwetsvoorstellen vervolging en berechting MH17

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Bij brief van 11 oktober 2017 heeft u, namens de toenmalige minister van Veiligheid en Justitie, het College van procureurs-generaal gevraagd te adviseren over de conceptwetsvoorstellen ter goedkeuring en uitvoering van het verdrag met Oekraïne inzake de samenwerking met betrekking tot de vervolging en berechting in Nederland van strafbare feiten die verband houden met het op 17 juli 2014 neerhalen van vlucht MH17 van Malaysia Airlines.

Er liggen twee wetsvoorstellen voor. Een wetsvoorstel strekt tot goedkeuring van het op 7 juli 2017 te Tallinn tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Oekraïne inzake internationale juridische samenwerking met betrekking tot misdrijven die verband houden met het neerhalen van vlucht MH17 van Malaysia Airlines op 17 juli 2014 (Trb. 2017,102). Het andere wetsvoorstel bevat enige additionele wettelijke voorzieningen met betrekking tot en voortvloeiend uit de vervolging en berechting in Nederland van strafbare feiten die verband houden met het neerhalen van vlucht MH17 op 17 juli 2014 in Oekraïne. Dit wetsvoorstel geeft tevens uitvoering aan het hiervoor genoemde verdrag.

Het College merkt met waardering op dat het wetgevingstraject met betrekking tot de vervolging en berechting van verdachten van het neerhalen van vlucht MH17 met voortvarendheid is aangepakt. In relatief korte tijd is een verdrag tot

stand gekomen en zijn de daarbij behorende wetsvoorstellen geformuleerd. Het College heeft het ook gewaardeerd dat bij het opstellen van de wetgeving de praktijk ruimschoots in de gelegenheid is geweest om vanuit vaktechnisch oogpunt input te leveren. Het College is van oordeel dat de inspanningen hebben geleid tot een evenwichtig en goed toegelicht geheel aan wetsvoorstellen.

Het College heeft derhalve met belangstelling en instemming van de wetsvoorstellen kennisgenomen en is gaarne bereid daarover te adviseren. Het College heeft nog slechts een enkele vraag en opmerking. De opmerkingen en vragen van het College hebben, tenzij specifiek anders aangegeven, betrekking op de uitvoeringswet MH17.

Het MH17 proces heeft, vanwege de vele nationaliteiten van personen die in meer of mindere mate bij het proces betrokken zijn, een internationaal karakter. Dat maakt dat er op verschillende momenten een behoefte kan ontstaan dat een deel van het proces in de Engelse taal wordt gevoerd. Er zijn weliswaar voldoende tolken bij het proces aanwezig, maar het kan de kwaliteit van het proces bevorderen als op bepaalde momenten een andere taal wordt gebruikt. In sommige gevallen is het gewoon beter dat er zonder tolk kan worden gecommuniceerd, want hoe goed een tolk ook is, een deel van de communicatie gaat bij de vertaling verloren.

Een ander aspect is dat het proces MH17 een wereldwijde belangstelling zal genieten, waardoor het op bepaalde momenten beter is dat er in het Engels kan worden gecommuniceerd. Dit is een punt waarvoor op pagina 2 van de memorie van toelichting ook aandacht wordt gevraagd, in verband met de internationale aspecten van de zaak en de vele nabestaanden die geen Nederlands verstaan of spreken. Er zal worden bekeken welke mogelijkheden er zijn om tijdens het proces ook de Engelse taal te gebruiken. Het wetsvoorstel mist echter een regeling die de rechter de bevoegdheid geeft om te bepalen dat een deel van het proces in de Engelse taal kan worden gevoerd.

Het College merkt op, gelijk de memorie van toelichting, dat het uitgangspunt nog steeds zal moeten zijn dat het proces in de Nederlandse taal wordt gevoerd. Maar het College wil er wel voor pleiten dat er een bepaling komt die de rechter de mogelijkheid geeft om bij het onderzoek ter terechtzitting de Engelse taal te gebruiken, zodat de rechter op het moment dat hij dat geraden acht, daarvan gebruik kan maken.

In artikel 8 lid 5 van het verdrag is een aantal regels opgenomen die betrekking hebben op een verhoor per videoconferentie. In onderdeel a van deze bepaling wordt voorgeschreven dat een rechterlijke autoriteit van Oekraïne aanwezig moet zijn tijdens het verhoor en dat hij tot taak heeft de identiteit van de verdachte vast te stellen en erop toe te zien dat de fundamentele beginselen van het Oekraïense recht in acht wordt genomen. Het College vraagt zich af of de

Nederlandse rechter zich in dit geval ervan moet vergewissen of er inderdaad sprake is van een rechterlijke autoriteit aan de zijde van de Oekraïne. Zo ja, is het dan niet aan te bevelen dat in de uitvoeringswet MH17 een bepaling wordt opgenomen, inhoudende een opdracht aan de rechter om - alvorens het verhoor te beginnen - te controleren of er aan de zijde van de Oekraïne inderdaad een rechterlijke autoriteit aanwezig is bij het verhoor?

Ingevolge artikel 8 lid 5 onderdeel c van het verdrag wordt het verhoor onder leiding van de Nederlandse rechter overeenkomstig het Nederlandse recht afgenomen. In de praktijk ontstaan bij een videoverhoor regelmatig discussies tussen rechters en advocaten aan beide kanten over de vraag welk recht van toepassing is. Het College meent dat het om die reden aanbeveling verdient om ook in de uitvoeringswet MH17 uitdrukkelijk te bepalen dat op het verhoor per videoconferentie het Nederlandse procesrecht van toepassing is.

In de memorie van toelichting van beide wetsvoorstellen wordt uitvoerig stilgestaan bij de uitvoering van de berechting per videoconferentie. Het terechtstaan per videoconferentie geldt als een procedure op tegenspraak. De verdachte moet echter wel instemmen met het terechtstaan per videoconferentie. Doet hij dat niet, en hij heeft ook geen advocaat bepaaldelijk gemachtigd om hem te vertegenwoordigen in het proces in Nederland, dan kan er sprake zijn van een behandeling bij verstek. De berechting bij verstek wordt echter niet verder toegelicht. Deze wetsvoorstellen zullen, omdat zij betrekking hebben op één specifieke zaak, meer dan bij wat voor het gemak kan worden genoemd de traditionele strafrechtelijke en strafvorderlijke wetsvoorstellen, worden bestudeerd door een gevarieerd publiek. Het College meent dat het voor een beter begrip voor degene die niet zo goed zijn ingevoerd in een strafproces verhelderend zou werken indien de berechting bij verstek nader zou worden toegelicht.

Hoogachtend,)

